

Aan minister Sterk

Datum: 27 maart 2026
Onderwerp: G40 reactie Wetsvoorstel Reikwijdte Jeugdhulp

G40 Stedennetwerk
Lotus van Nes
secretaris Sociale Pijler
socialepijler@G40stedennetwerk.nl
Tel: 06 – 52443897
Gemeente Groningen
Postbus 30026
9700 RM Groningen
www.G40stedennetwerk.nl

Geachte mevrouw Sterk,

Met deze brief reageert het G40 Stedennetwerk op de internetconsultatie Wetsvoorstel Reikwijdte Jeugdhulp. De G40 onderschrijft de ambitie van het Rijk om te komen tot een beter toegankelijke ondersteuning voor jeugdigen en gezinnen. Gemeenten werken daarom al geruime tijd intensief aan de transformatie van de jeugdzorg naar een gezonde opgroei- en opvoedomgeving met een sterke sociaalpedagogische basis en stevige lokale teams, waarin normaliseren en demedicaliseren belangrijke uitgangspunten zijn. In veel gemeenten lukt dat. Wij waarderen de intentie om met het wetsvoorstel meer duidelijkheid te creëren over de reikwijdte van de jeugdhulpplicht.

Tegelijkertijd constateren wij dat het voorstel in de huidige vorm noch bijdraagt aan deze transformatiebeweging, noch aan de noodzakelijke hervorming van het jeugdstelsel en de personele en financiële houdbaarheid daarvan. In tegendeel: het beperkt de beleidsruimte van gemeenten die nodig is om de transformatie van de jeugdzorg te realiseren, vergroot de plan- en regellast door de introductie van meer verplichtingen en instrumentele voorschriften en bakent onvoldoende af. Daarmee schuift het wetsvoorstel principiële keuzes die noodzakelijk zijn voor een houdbaar stelsel vooruit. Kortom, het moet en kan beter.

Pas op de plaats voor een beter perspectief

Met het wetsvoorstel in de huidige vorm wordt een kans gemist op een fundamentele herbezinning op de Jeugdwet in een brede context. Als G40 pleiten we er daarom voor om *een pas op de plaats* te maken, voordat het voorstel verder in het besluitvormingsproces wordt gebracht. We roepen het Rijk op om deze tussenfase te benutten om in dialoog met kinderen, jongeren, ouders, maatschappelijke partners, aanbieders en gemeenten te werken aan een wet, die in samenhang met aanpalende domeinen en wetten, stevig bijdraagt aan de initiële doelen van het wetsvoorstel. Bovendien zien we dat het wetsvoorstel nog niet voldoende aansluit op andere wetgeving en daardoor nog onvolledig is. In het advies van de commissie van Ark is uitgebreid stilgestaan bij de impact van andere domeinen op de vraag naar Jeugdzorg. Zij hebben geadviseerd om deze verbinding te verstevigen. Dat advies is onvoldoende overgenomen in dit wetsvoorstel. Als G40 steunen we de oproep van de VNG aan VWS om met VNG en (koploper)gemeenten te werken aan samenhangend geheel van stelselkeuzes, sturingsprincipes en instrumenten voordat het voorstel verder in het besluitvormingsproces wordt gebracht. We denken vanuit onze praktijkervaring en de vele goede voorbeelden graag mee over hoe dit doel het beste kan worden bereikt.

Perspectief

We zien mogelijkheden voor wetgeving die wél bijdragen aan de transformatie en beheersing van de jeugdzorg:

1. **Meer ruimte voor basishulp om het gebruik van jeugdhulp te begrenzen.**
2. **Maximale lokale beleidsruimte voor basisjeugdhulp en stevige lokale teams.**
3. **Aandacht voor de onderliggende oorzaken van de groei van jeugdhulp.**

4. Een samenhangende toegang via lokale teams door artsen en gecertificeerde instellingen te verplichten tot structurele samenwerking met lokale teams.
5. Realistische, kostendekkende financiering en geen bezuinigingen zonder onderbouwing.
6. Een samenhangende stelselvisie met duidelijke keuzes en sturingsinstrumenten.

Toelichting

Onze inhoudelijke bevindingen beschrijven wij op hoofdlijnen hieronder langs een zestal thema's.

1. Geef meer ruimte voor basishulp en begrens zo het jeugdhulp gebruik

Het wetsvoorstel introduceert een nieuwe driedeling: *preventie/pedagogische basis, basisjeugdhulp, aanvullende (specialistische) jeugdhulp*. Echter, de afbakening ten aanzien van aanpalende domeinen die grote invloed hebben op het jeugdhulpgebruik (zoals de onderwijswetten) wordt gemist. De nieuwe driedeling draagt niet bij aan de begrenzing van de aanvullende jeugdhulp, terwijl hier de focus van onze transformatiebeweging ligt: eerst de context, het netwerk, vrijetijdsbesteding, de sociale basis en/of een collectieve voorzieningen. Indien nodig basishulp of indien nodig aanvullende (specialistische) hulp. Lokale teams moeten wettelijk spil in sociaal domein worden, met ruimte voor lichte hulp zonder beschikking.

Herdefinieer basishulp als beschikkingsvrije ondersteuning en hulp

Aanvullende hulp wordt gedefinieerd als op de persoon afgestemde hulp, wat impliceert dat basishulp geleverd door lokale teams dit niet is. De voorbeelden die worden gegeven van wat basishulp zou zijn, zijn interventies die nu beschikbaar zijn in de sociale basis en niets fundamenteels toevoegen aan de stevige lokale teams die cruciaal zijn voor de transformatiebeweging. De impliciete definitie van basishulp in het wetsvoorstel doet bovendien geen recht aan de fluiditeit van het sociaal domein en is daarmee problematisch en onnodig juridiserend. Jongerenwerk, jeugdcoaches, vluchtelingenbegeleiding en de begeleiding vanuit de POH-Jeugd zijn voorbeelden van hulp en ondersteuning die op de persoon is afgestemd en alom geaccepteerd zijn als preventieve, vrij toegankelijke voorzieningen. *Gemeenten zouden de vrijheid moeten hebben om basishulp te definiëren als ondersteuning en hulp geleverd door het stevige lokale team (ongeacht of deze op de persoon is afgestemd) zonder daar op voorhand een beschikking voor af te hoeven geven.* De tijd die nu verloren gaat in bureaucratische handelingen kan beter gestoken worden in directe hulp en ondersteuning.

De beschikkingsverplichting bij aanvullende hulp zou volgens de G40 genuanceerd moeten worden door ruimte te maken voor beschikkingsvrije hulp met een verplichting **om op verzoek van de inwoner** een beschikking te verstrekken, in ieder geval bij ondersteuning en hulp geleverd door het lokale team zelf. Een inwoner krijgt dan het recht om een beschikking te vragen (bij het lokale team of gemeente) en het lokale team en de gemeente krijgen de plicht om de inwoner daar actief op te wijzen. De rechtspositie van jeugdigen en volwassenen kan op deze manier eenvoudiger worden geborgd. De weg van bezwaar en beroep blijft daarmee open, maar de nadruk komt dan meer te liggen op kwalitatieve dialoog en hulpverlening op maat die kan anticiperen op veranderingen in de situatie van jeugdigen en gezinnen. In een aantal G40 steden hebben we al ruime ervaring hiermee opgedaan, ook binnen de Wmo. De ervaringen delen deze koplopergemeenten graag met het Rijk.

Juridische verkenning wenselijk

Tegelijkertijd is het wenselijk om toekomstgericht en creatief een juridische verkenning te laten uitvoeren naar hoe de AWB zich verhoudt tot het sociaal domein en tot het klachtrecht jegens jeugdhulpaanbieders én het tuchtrecht jegens jeugdhulpverleners.

Het wetsvoorstel wordt door de G40 gezien als **onvoldoende richtinggevend**:

- Het begrenst het jeugdhulpgebruik niet;
- Het introduceert nieuwe regels die juist **bewegingsruimte beperken**;
- Het maakt geen scherpe keuzes die nodig zijn voor een houdbaar stelsel;
- Het focust op regels aan de voorkant, terwijl een krimpstrategie gericht op de ‘achterkant’ van het stelsel (bijvoorbeeld via macrobudgetsturing) ontbreekt, waardoor het risico op **meer in plaats van minder jeugdhulp** ontstaat.

De G40 roept op tot het volgende:

- Geef meer ruimte aan basishulp, begrensd zo het gebruik van jeugdhulp.
- Maak binnen de beschikkingsverplichting **ruimte voor beschikkingsvrije hulp** met een verplichting **om op verzoek van de inwoner** een beschikking te verstrekken (met informatieverplichting tot dit recht).
- Herzien de definiëring van de **aanvullende specialistische jeugdhulp** en de zorgvormen die nu opgenomen staan in de AMVB, zodat daadwerkelijk sprake kan zijn van een kleiner en scherper gedefinieerd aanbod van specialistische hulp en waarbij de definities helder zijn. Zie ons eerder [advies](#).
- Faciliteer een stelsel waarin **aanvullende jeugdhulp een uitzondering** is en niet het vangnet voor alle brede en complexe sociale problemen, waarvan de oorzaken vaak (deels) buiten het jeugddomein liggen.
- Zorg voor een duidelijkere **afbakening** tussen de **Jeugdwet en onderwijswetten** zodat ze goed op elkaar aansluiten. Haal bijvoorbeeld Ernstige Dyslexie (ED) uit de jeugdhulp en voeg deze toe aan het onderwijs.

Zonder deze duidelijke afbakening blijft de jeugdhulpplicht breed en blijven gemeenten een te omvangrijke en weinig beheersbare verantwoordelijkheid dragen. Het uitgangspunt zou **schaarste** moeten zijn en niet het creëren van meer ruimte voor moeilijk beheersbare marktdynamieken en winstmaximalisatie.

2. Maximale beleidsruimte voor sociale en pedagogische basis en stevige lokale teams

De G40 is voorstander van een sterke sociaalpedagogische basis en goed toegeruste lokale teams, waarbij normaliseren en demedicaliseren belangrijke uitgangspunten zijn. Geef deze teams de **ruimte om beschikkingsvrij hulp en ondersteuning te bieden en beschikkingsvrij specialistische hulp te kunnen consulteren**. Stel stevige lokale teams daarmee in staat om laagdrempelig, zo normaal en gedemedicaliseerd mogelijk gezinnen te versterken in hun leefomgeving. Daarom wil G40 ook het **toekomstscenario kind- en gezinsbescherming borgen** zodat onder andere de gezinsgerichte ondersteuning centraal staat. Het toekomstscenario kind- en gezinsbescherming is een vernieuwende bewezen effectieve werkwijze die we graag willen doorzetten. De wet kan hierbij behulpzaam zijn om deze manier van werken te borgen. We delen graag als koplopergemeenten onze ervaringen en waarom deze werkwijze zo effectief is.

Het wetsvoorstel sluit niet aan bij de bedoeling van de transformatiegedachte:

- Het wetsvoorstel introduceert veel voorschriften en kwaliteitseisen zoals tijdrovende overleggen en planlast die niet passen bij de laagdrempeligheid van de basis.
- Het wetsvoorstel leidt ertoe dat lokale teams formeel als jeugdhulpaanbieder worden aangemerkt, wat leidt tot een disproportionele verzwarend van kwaliteitseisen en toezicht, ook op vrij toegankelijke voorzieningen.

De G40 pleit daarom voor:

- Een **proportioneel kwaliteitskader** passend bij basishulp én ruimte om lokale teams breed en integraal te organiseren.
- Maximale beleidsruimte voor gemeenten om de stevige lokale teams vorm te geven:

- Hoe lokale teams worden ingericht;
- Hoe de basisjeugdhulp wordt vormgegeven en wat binnen de scope van deze hulp valt;
- Hoe integrale ondersteuning samenhangend wordt georganiseerd.
- Maximale beleidsruimte voor stevige lokale teams om te doen wat nodig is, waarbij normaliseren en demedicaliseren het uitgangspunt vormt.
- Maak van een lokaal team geen jeugdzorgaanbieder. Hiermee wordt de jeugdhulp onnodig verzwaard, gejuridiseerd en geïnstitutionaliseerd.

3. Pak de oorzaken van de groei van jeugdhulp aan

Het wetsvoorstel richt zich in belangrijke mate op het anders organiseren van de toegang tot en inzet van jeugdhulp, maar besteedt nauwelijks aandacht aan de onderliggende oorzaken van de groei van het gebruik van jeugdhulp. De afgelopen jaren is duidelijk geworden dat veel hulpvragen samenhangen met ontwikkelingen in de leefomgeving van jeugdigen, zoals druk in het onderwijs, bestaanszekerheid van gezinnen, scheidingsproblematiek en GGZ-problematiek ouders, sociale media, mentale gezondheid, sociale netwerken en kansen in de wijk. Zonder deze bredere context mee te nemen, bestaat het risico dat het wetsvoorstel vooral leidt tot een verschuiving van hulpvragen binnen het stelsel - bijvoorbeeld van specialistische jeugdhulp naar lokale teams of basishulp - zonder dat de totale vraag naar ondersteuning daadwerkelijk afneemt. Een duurzaam houdbaar jeugdstelsel vraagt daarom niet alleen om organisatorische veranderingen binnen de Jeugdwet, maar ook om een nadrukkelijke inzet op het versterken van de leefomgeving van jeugdigen en gezinnen, in samenhang met beleid op het terrein van onderwijs, bestaanszekerheid, gezondheid, wonen en sociale basis.

4. Verwijzingen: zorg voor een goede en verplichte samenwerking tussen stevige lokale teams en artsen en gecertificeerde instellingen (GI's)

Het wetsvoorstel handhaaft de directe verwijzingen door huisartsen, medisch specialisten, jeugdartsen en gecertificeerde instellingen. Daarmee blijft echter het risico bestaan dat jeugdigen via verschillende routes in het stelsel instromen, waardoor integrale afwegingen soms ontbreken. De G40 pleit niet voor het afsluiten van de medische verwijsroutes. Integendeel, **huisartsen en GI's zijn onmisbare partners** in het vroegtijdig signaleren van problemen en in het ondersteunen van gezinnen. Tegelijkertijd kunnen zij deze verantwoordelijkheid niet alleen dragen: de complexiteit van jeugdproblematiek vraagt om gezamenlijk optrekken. Daarom stelt de G40 voor om te komen tot een **verplichte en structurele samenwerking** waarbij verwijzingen altijd plaatsvinden **in samenhang met de stevige lokale teams**. In deze werkwijze blijft de route via de huisarts of GI bestaan, maar wordt deze altijd gekoppeld aan afstemming met het lokale team. Het versterkt de professionaliteit én de integraliteit van de jeugdhulp.

De G40 vraagt het Rijk daarom om **artikel 2.26 aan te passen**, zodat samenwerking tussen artsen, GI's en stevige lokale teams niet vrijblijvend is, maar een **verplichte, stevig ingebedde schakel** in de toegang tot jeugdhulp. Faciliteer bijvoorbeeld dat per 2030 alle lokale teams sterk en volledig toegerust zijn, dat huisartsen en jeugdartsen uitsluitend nog naar deze lokale teams mogen verwijzen, en dat GI's en medisch specialisten alleen nog naar jeugdhulp mogen verwijzen binnen vooraf met de gemeente gemaakte afspraken die voldoen aan wettelijke criteria en dit aanbod met jeugdige en ouders is besproken. Dit sluit aan bij de doelstellingen van het wetsvoorstel om de toegang tot hulp eenduidiger, doelmatiger en mensgerichter te organiseren.

Om deze stroomverlegging waar te kunnen maken moeten de financiële randvoorwaarden vanuit het Rijk wel op orde zijn. Het neerleggen van de onderzoeksverplichting bij het lokaal team na een medische verwijzing kan

alleen waar worden gemaakt bij voldoende formatieve capaciteit en expertise. De instroom zal fors toenemen. Ook is een onderzoek uitgevoerd door een lokaal team wat betreft arbeidsintensiteit veel omvangrijker dan een medische consult en verwijzing.

5. Voldoende en realistisch gefinancierde middelen

Een houdbaar stelsel kan alleen bestaan als de financiële randvoorwaarden op orde zijn. De G40 vraagt het Rijk daarom om:

a. **Geen bezuinigingen door te voeren, indien nog niet bewezen effectief**

Volg het advies van de Commissie van Ark: **bezuinigingen zijn onvoldoende onderbouwd** en dienen pas overwogen te worden na fundamentele analyse en dialoog. De commissie adviseert het Rijk om tot 2028 de besparingen als PM-post in de rijksbegroting op te nemen. Het wetsvoorstel zal niet bijdragen aan de financiële beheersbaarheid van het stelsel. Een toekomstige eigen bijdrage is reeds door het Rijk ingeboekt als besparing, terwijl een zorgvuldig onderzoek naar de effectiviteit, mogelijke besparing en bredere maatschappelijke effecten nog moet worden gedaan. Tegelijkertijd zien we wel kansen. Een beheersbaar jeugdzorgstelsel vereist ook prikkels aan de kant van zorggebruikers en maatschappelijke solidariteit. De G40 pleit daarom voor een onderzoek naar en spoedige afweging rondom een **inkomensafhankelijke eigen bijdrage**, waarbij minder draagkrachtige gezinnen worden ontzien.

b. **Reële, structurele financiering vorm te geven voor de sociaalpedagogische basis én stevige lokale teams**

De versterking van preventie, basishulp en lokale teams vereisen investeringen waarvan onduidelijk is hoe deze financieel mogelijk worden gemaakt. En zorg ook voor aanvullende financiering voor het toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. Anders dreigen alle werkzame elementen verloren te gaan.

c. **Reële budgetten als basis te nemen in plaats van gebaseerd op het huidige MFK Jeugd**

Het Meerjarig Financieel Kader Jeugdzorg weerspiegelt niet de daadwerkelijke kostenontwikkeling. Het uitgangspunt moet zijn: een reëel en kostendekkend macrobudget.

6. Samenhangend stelsel ontbreekt; keuzes, sturing en instrumenten zijn niet uitgewerkt

De G40 constateert dat het wetsvoorstel geen samenhangend stelselbeeld bevat.

Er ontbreekt een duidelijke visie op:

- De afhankelijkheden van en interactie met aanpalende domeinen als onderwijs en kinderopvang, volwassenenzorg, huisvesting, werk en inkomen;
- Welke problemen de jeugdhulp wél en niet moet oplossen;
- Hoe wordt gestuurd op beheersing van specialistische hulp;
- Welke sturingsprincipes gelden (lokaal, regionaal, landelijk);
- Welke instrumenten (inclusief monitoring) daarbij horen.

Zonder deze samenhang dreigt dit wetsvoorstel vooral extra uitvoeringslasten op te leveren, zonder daadwerkelijk bij te dragen aan de beoogde doelstellingen.

Conclusie

De G40 onderschrijft de ambitie van het Rijk, maar constateert dat het wetsvoorstel in de huidige vorm niet tot zeer beperkt zal bijdragen aan de transformatie en beheersbaarheid van het jeugdzorgstelsel. Zoals hierboven geschetst, is er een reëel risico dat het voorstel juist contraproductief zal uitpakken. Een effectieve hervorming vraagt om:

1. **Meer ruimte voor basishulp om het jeugdhulp gebruik te begrenzen.**
2. **Maximale lokale beleidsruimte voor basisjeugdhulp en stevige lokale teams.**

3. **Aandacht voor de onderliggende oorzaken van de groei van jeugdhulp.**
4. **Een samenhangende toegang via lokale teams en artsen en GI's te verplichten tot structurele samenwerking met lokale teams.**
5. **Realistische, kostendekkende financiering en geen bezuinigingen zonder onderbouwing.**
6. **Een samenhangende stelselvisie met duidelijke keuzes en sturingsinstrumenten.**

Gemeenten hebben de afgelopen jaren al flinke stappen gezet in de transformatie van de jeugdzorg, met een sterke sociaalpedagogische basis en stevige lokale teams waarin normaliseren en demedicaliseren centraal staan. In tal van koplopergemeenten zijn inmiddels bewezen en goed werkende voorbeelden ontwikkeld, waarbij het lukt om daadwerkelijk te kantelen naar een sterk preventief voorveld en de instroom in de jeugdhulp te beperken. Vanuit die ervaring denkt de G40 graag actief mee om het wetsvoorstel verder te versterken, zodat het daadwerkelijk bijdraagt aan een duurzaam, beheersbaar en mensgericht jeugdstelsel.

We denken dan bijvoorbeeld aan het organiseren van denksessies met koplopergemeenten om onder meer de afbakening tussen de verantwoordelijkheden van ouders, onderwijs en jeugdhulp te verduidelijken en de positie van lokale teams te versterken, zonder dat zij zelf jeugdhulpaanbieders worden.

Met vriendelijke groet,

Manouska Molema,
Voorzitter Sociale Pijler G40

Met vriendelijke groet,

Anja Prins,
Voorzitter Themagroep Zorg, Jeugd, Onderwijs